

آموزش و پرورش آینده

گفتگو با رادیو معارف
گزارشی اجمالی از محتوای سلسله نشست‌های
توضیح نظریه «آموزش و پرورش آینده»

شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی

۱۶ دی‌ماه ۱۳۹۷

شناسنامه:

جزوه پیش رو متن پیاده شده سخنان حجت الاسلام والمسلمین علی کشوری (دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی) درباره نظریه آموزش و پرورش آینده در برنامه گفتگوی ۲۱ رادیو معارف در تاریخ ۱۵ دی ماه ۱۳۹۷ می باشد. پیشنهاد می شود این جزوه در قطع رحلی به انتشار برسد.

فهرست مطالب

۱. آموزش و پرورش آینده؛ یکی از موضوعات دور جدید گفتگوهای ملی الگوی پیشرفت اسلامی
۲. وجود چهار محور اصلی در مباحثات مربوط به آموزش و پرورش آینده

ویژگی‌های آموزش و پرورش آینده

یکی از مباحث دور جدید گفتگوهای ملی الگوی پیشرفت اسلامی

جایگاه

آموزش و پرورش آینده

اشکالات آموزش و پرورش موجود چیست؟

اشکال در روش

اشکال در محتوا

اشکال در غایت

آموزش به وسیله حفظ محوری

استفاده از محتوای بیکی علم

هدف قرار دادن تربیت تکنسین

ویژگی‌های آموزش و پرورش مطلوب چیست؟

استفاده از دعوت به تفکر روش آموزشی

استفاده از «العلم سلطان» به عنوان محتوای آموزش

تربیت انسان؛ غایت آموزش و پرورش مطلوب

دعوت به پنج سطح تفکر برخلاف دعوت به تفکر پوزیتیویستی در برخی مدارس اسکاندیناوی

محورهای بحث

اولین اقدام برای دستیابی به آموزش و پرورش آینده چیست؟

تکنیک‌های افزایش ظرفیت انسان‌ها چیست؟

بسم الله الرحمن الرحيم

آقای امامی (مجری): بسم الله الرحمن الرحيم. شب مخاطبان ارجمند گفتگوی ۲۱، گفتگوی شبانگاهی رادیو معارف به خیر و نیکی باشد ان شاء الله. عرض سلام و ادب و احترام دارم خدمت شما عزیزان و شنوندگان عزیز و گرامی، در هر کجا که مخاطب این گفتگو هستید. نشست تخصصی تبیین آموزش و پرورش آینده چندی پیش در کرج به همت شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی برگزار شد. جناب آقای حجت الاسلام و المسلمین کشوری دبیر این شورا هم اکنون میهمان تلفنی برنامه ما هستند. آقای کشوری سلام شب شما بخیر.

۱. آموزش و پرورش آینده؛ یکی از موضوعات دور جدید گفتگوهای ملی الگوی پیشرفت اسلامی

حجت الاسلام کشوری: سلام علیکم و رحمة الله و برکاته. شب شما و شنوندگان مؤمن رادیو معارف به خیر باشد. در خدمتتان هستم.

آقای امامی (مجری): متشکر. آقای کشوری با چه هدف و ضرورتی برای برگزاری این نشست اقدام کردید و چه نتایجی داشته است. آیا این نشست‌ها تمام شده است یا همچنان تبیین «آموزش و پرورش آینده» ادامه دارد؟

حجت الاسلام کشوری: بسم الله الرحمن الرحيم. همان‌طور که ما در ابتدای سال اعلام کرده بودیم؛ قرار شد برای اینکه یک مقدار خلأ نظریه‌پردازی در حوزه الگوی پیشرفت اسلامی و فقه اداره جامعه پر شود، ما یک سری موضوعات و نظریات مطرح در نقشه الگوی پیشرفت اسلامی را به بحث بگذاریم. حدود ده موضوع را انتخاب کردیم و متناسب با استقبال میزبان‌هایی که در سراسر کشور داریم به این مسائل می‌پردازیم. نشست را که جنابعالی اشاره فرمودید در واقع دومین نشست برای مسئله آموزش و پرورش آینده بود. قبل از آن نیز در ایام دهه اول محرم، مسجد و مدرسه رکن الملک اصفهان میزبان برگزاری این موضوع بود و ان شاء الله در آینده نیز به آن می‌پردازیم. بنای ما بر این است که یک تصویر تفصیلی در ذهن تصمیم‌سازان حوزه آموزش و پرورش از مسئله «آموزش و پرورش آینده» شکل بگیرد؛ یعنی این مباحث را ادامه می‌دهیم تا ان شاء الله اشکالات مخاطبین این نظریه به ما برسد و هم اینکه از این نگاه‌های اجمالی‌ای که الآن وجود دارد عبور کنیم و یک تصویر تفصیلی از مسئله «آموزش و پرورش آینده» پیدا بکنیم.

آقای امامی (مجری): منظورتان از آموزش و پرورش آینده چه افقی در آینده است؟ بر اساس الگویی که مقام معظم رهبری چندی قبل ترسیم فرمودند آیا ده سال آینده یا بیست سال آینده یا پنجاه سال آینده مد نظرتان است؟

۲. وجود چهار محور اصلی در مباحثات مربوط به آموزش و پرورش آینده

حجت الاسلام کشوری: ببینید این سؤال شما مربوط به حوزه اجرا است. بله ممکن است بگوییم که نظریه ما برای آموزش و پرورش آینده یک یا دو دهه طول بکشد تا اجرایی شود. منتهی ما بنایمان را بر این گذاشته‌ایم که از آفت کلی‌گویی عبور بکنیم. استحضار دارید که تقریباً همه قبول دارند آموزش و پرورش فعلی ناکارآمد است. تقریباً همه این حرف را پذیرفته‌اند. منتهی خلئی که وجود دارد این است که از این مسئله که آموزش و پرورش آینده چگونه باشد تصویر تفصیلی وجود ندارد و ما باید تلاش بکنیم که آینده را خوب تصویر بکنیم. لذا ما همیشه چهار محور بحثی را در جلسات آموزش و پرورش آینده بحث می‌کنیم و تلقی ما

این است که وقتی این چهار محور و چهار ابر سؤال را بحث کنیم؛ تصویر از آموزش و پرورش آینده ایجاد می‌شود. یکی اینکه آموزش و پرورش موجود چه معایبی دارد. این را دقیقاً بحث می‌کنیم و اگر من رسیدم این مورد اول را دقیقاً توضیح می‌دهم. ویژگی‌های سه‌گانه آموزش و پرورش آینده را نیز به‌عنوان محور دوم بحث می‌کنیم. در محور سوم پرسیده‌ایم «اولین اقدام برای دستیابی به آموزش و پرورش آینده چیست؟»؛ یعنی در واقع برنامه عملیاتی خود را که برای دستیابی به آموزش و پرورش آینده است تصویر می‌کنیم. در محور چهارم نیز پنج فعالیت و تکنیک مربوط به ظرفیت‌سازی و توسعه ظرفیت‌های انسانی برای آموزش و پرورش آینده - که اقدام اول ما را عملیاتی می‌کند - تشریح می‌کنیم. همان‌طور که عرض کردم و مؤکداً تأکید می‌کنم ما دنبال این هستیم که با نگاه آیات و روایات یک تصویر تفصیلی از آموزش و پرورش آینده در ذهن تصمیم‌سازان شکل بگیرد. مراد ما نیز اهالی محترم وزارت آموزش و پرورش و نمایندگان مجلس و دوستان سازمان برنامه‌بودجه هستند. در مسئله آموزش و پرورش آینده عمدتاً این مجموعه‌ها دخیل هستند و مخاطب اصلی ما در این مسئله این گروه‌ها هستند.

آقای امامی (مجری): آقای کشوری اجازه می‌دهید از محور دوم شروع کنیم؛ یعنی سه ویژگی‌ای که برای آموزش و پرورش آینده هست را می‌توانید به صورت خیلی خلاصه بفرمایید.

حجت‌الاسلام کشوری: ببینید ما آموزش و پرورش آینده را به صورت خلاصه دارای سه ویژگی می‌دانیم. ویژگی اول آن، این است که هدف آموزش و پرورش آینده، تربیت انسان است؛ برخلاف آموزش و پرورش فعلی که هدف را تربیت تکنسین برای بخش خدمات و تولید قرار داده است؛ یعنی در واقع در آموزش و پرورش فعلی فقط تربیت شغلی - آن نیز به نحو غلط - مبنا قرار داده‌اند و ما آمده‌ایم مسئله تربیت انسان را مبنا قرار داده‌ایم. البته انسان نیاز به مهارت‌ها و علوم شغلی نیز دارد ولی نیاز به تربیت‌های دیگری نیز دارد؛ مثلاً به تربیت‌های مربوط به خانواده نیز نیاز دارد. در حال حاضر ما در شهر تهران شاهد ۴۵ درصد طلاق هستیم (yon.ir/۶WEX۹ آمار طلاق؛ yon.ir/fKksB آمار ازدواج) و معنای آن این است که زوجین ما در دوران تربیت، برای پذیرش مسئولیت‌های خانوادگی آماده نشده‌اند. پس فرق اول در هدف است. ما می‌گوییم آموزش و پرورش باید انسان تربیت کند درحالی‌که آموزش و پرورش فعلی به دنبال تربیت تکنسین برای بخش خدمات و تولید است.

فرق دوم در محتوا است. آموزش و پرورش فعلی علمی را که به درد تصرف در طبیعت می‌خورد، آموزش را آموزش می‌دهد. اصطلاحاً آن نگاه بیکنی knowledge is power (نوارغنون؛ فرانسیس بیکن ص ۳۴) بر آموزش و پرورش فعلی حاکم است. درحالی‌که ما گفته‌ایم علوم مرتبط با آموزش باید به درد بهینه‌کردن روابط انسانی بخورد؛ یعنی متن آموزش و پرورش آینده و محتوای آموزش و پرورش اصطلاحاً «العِلْمُ سُلْطَانٌ» (شرح نهج البلاغه لابن ابی‌الحدید، ج ۲۰، ص ۳۱۹) است.

آقای امامی (مجری): آیا این نگرش، در نگرش گروه‌های علوم انسانی مشاهده نمی‌شود؟

حجت‌الاسلام کشوری: همان‌طور که عرض کردم من تا حالا جریان غالبی در آموزش و پرورش ندیده‌ام که این محتوای بیکنی را به چالش بکشد. در واقع این مسئله را همه پذیرفته‌اند و اصطلاحاً یک بدعت گسترش یافته است. همه فکر می‌کنند علم knowledge is power است؛ درحالی‌که ما در مباحث تفصیلی اثبات کردیم آن علمی که می‌تواند دنیا و آخرت مردم؛ حتی مشاغل مردم را حل و فصل بکند، «العِلْمُ سُلْطَانٌ» است؛ یعنی با یک نگاه دیگری ورود پیدا کرده‌ایم. متأسفانه جریان‌های غالب در تصویر آینده کماکان بیکنی فکر می‌کنند.

آقای امامی (مجری): و محور سوم؟

حجت الاسلام کشوری: فرق سومی نیز که در آموزش و پرورش آینده و آموزش و پرورش فعلی وجود دارد این است که ما دعوت به تفکر می‌کنیم و نه دعوت به حفظ محوری. کما اینکه الآن مبنای تدریس و تدارس در آموزش و پرورش فعلی دعوت به حفظ محوری است. ما فکر می‌کنیم آموزش و پرورش مطلوب باید تفکر را گسترش دهد اما یک نکته فنی اینجا داریم و آن اینکه در بعضی از مدارس اسکاندیناوی دعوت به تفکر وجود دارد اما ما اینجا مؤکداً عرض می‌کنیم که تفکر از نظر فکر انبیا علیهم‌السلام پنج بخش است که عبارت‌اند از: **روش تأمل، روش تعقل، روش تدبر، روش تجرب و روش تفقه.** درحالی‌که اگر در بحث‌های مربوط به مدارس کشورهای اسکاندیناوی که دائماً جریان توسعه‌گرا به‌عنوان مدارس مطلوب از آن یاد می‌کند مناقشه نکنیم، در آنجا فقط به تفکر پوزیتیویستی می‌پردازند؛ یعنی یک پنجم قوه فکر انسان‌ها را فعال می‌کنند و ما ان‌شاءالله در آموزش و پرورش آینده به دنبال تربیت انسان متفکر هستیم.

آقای امامی (مجری): ممنونم آقای کشوری. متشکرم که با ما همراه بودید و ان‌شاءالله در فرصت‌های آینده محورهای بعدی آموزش و پرورش آینده را بحث خواهیم کرد. متشکرم که با ما همراه بودید. با شما خداحافظی می‌کنم.

حجت الاسلام کشوری: جناب آقای امامی من یک جمله عرض بکنم. متن کامل مباحثات آموزش و پرورش آینده الآن در دسترس مخاطبان است و می‌توانند از آن استفاده کنند. از شما و شنوندگان تشکر می‌کنم.

آقای امامی (مجری): ممنونم خدا نگهدار شما. فرصت نشد که حتی بپرسم از کجا باید این را پیدا کنند. ان‌شاءالله در گفتگوهای آینده خواهیم پرسید. از دوستانی که تا این لحظه ما را همراهی کردند متشکرم. شب‌به‌خیر، خدا نگهدار.

بخشی از متن:

فرق سومی نیز که در آموزش و پرورش آید و آموزش و پرورش فعلی وجود دارد این است که مادعوت به تفکری کنیم و نه دعوت به حفظ محوری. کما اینکه الآن مبنای تدریس و تدارس در آموزش و پرورش فعلی دعوت به حفظ محوری است. ما فکری کنیم آموزش و پرورش مطلوب باید تفکر را گسترش دهد اما یک نکته فنی اینجا داریم و آن اینکه در بعضی از مدارس اسکان دیناوی دعوت به تفکر وجود دارد اما اینجا مؤکداً عرض می‌کنیم که تفکر از نظر فکر انبیا علیهم‌السلام پنج بخش است که عبارت انداز؛ روش تأمل، روش تعقل، روش تدبر، روش تجرب و روش تفقه. در حالی که اگر در بحث‌های مربوط به مدارس کشورهای اسکان دیناوی که دائماً جریان توسعه‌گرابه عنوان مدارس مطلوب از آن یاد می‌کند مناقشه نکنیم، در آنجا فقط به تفکر پوزیتیویستی می‌پردازند؛ یعنی یک پنجم قوه فکر انسان‌ها را فعال می‌کنند و ما ان شاء الله در آموزش و پرورش آید به دنبال تربیت انسان متفکر هستیم.

* ارتباط با ما:

کانال ایتا: @olgou4 / پایگاه اطلاع‌رسانی: www.nro-di.blog.ir